

TM/TIN, september 2008

Leny Breederveld: 'Ik zag mezelf nooit als toneelactrice'

Weinig acteurs kunnen zwijgend zoveel uitdrukken als Leny Breederveld. Nu ja, misschien Frieda Pittoors nog. En laat die nu, net als Leny Breederveld, genomineerd zijn voor de Colombina. Breederveld: 'Als ik hem krijg, heb ik nog wel een plekje op mijn dressoir.'

Door Wijbrand Schaap

Mime is groot in Nederland en tegenover mij, aan tafel in een mooi benedenhuis in Amsterdam, zit een vrouw die daar mede de oorzaak van is. Leny Breederveld (1951) volgde de mimeopleiding eind jaren zestig. In de tijd waarin men op het grote toneel de tomatenpulp van de planken schraapte, kwam zij bij Theatergroep Carrousel terecht, waar zij haar latere en inmiddels ex-man René Groothof ontmoette. Carrousel heette toen nog een pantomimegezelschap. Daarbij hoeven we overigens niet te denken aan de witte handschoentjes, witte schmink en in luchtkopjes roerende spelers die zich achter niet-bestaande glasplaten *moonwalkend* over het toneel bewegen. Ook toen al was de mime met nieuwe vormen bezig, vertelt Breederveld. 'Je had Bewth, dat in grote gebouwen met prachtig licht bijna beeldende kunst maakte. Er was Funhouse van Rob van Houten, vaak heel geestig en absurdistisch. En je had Will Spoor, van wie ik nog les heb gehad, die bijna abstracte bewegingsstukken maakte.

'Bij Carrousel begon het voor mij allemaal pas echt. Het was een democratische groep, die zelf stukken maakte, de muziek schreef en de affiches ontwierp. We hebben eindeloos vergaderd met eindeloos veel koffie, sigaretten en bier. Een gouden tijd. Later voegden Beppie Melissen, Pieter Kramer en René van 't Hof zich bij ons.'

Aan deze gouden jaren kwam een einde. In 1987 was, zoals Breederveld zegt, de fut eruit. Ze doekten de tent op. De naam Carrousel werd overgenomen door Marin van Veldhuizen en Marlies Heuer. Maar de samenwerking met Beppie Melissen ging door. 'Twee jaar later vroeg Beppie of ik wilde meedoen aan een stuk geïnspireerd door verhalen van Raymond Carver. Dat was het begin van Carver.'

Betekenisvol zwijgen

Mime was niet de eerste keus van Breederveld. 'Ik wilde als meisje danseres worden. Toneel zei me weinig, ik vond dat iedereen op toneel zo overdreven praatte. Maar voor ballet had ik het lichaam niet, en ook niet de mentaliteit om mezelf zo af te beulen. Ik heb het dagboek nog waarin staat: "Je moet kiezen, Leny. Of ballet, of jongens. Wil je ballet doen, dan mag je niet uitgaan, niet drinken, geen feestjes, vroeg op en vroeg naar bed. En dat jaar in jaar uit." Toen was de keus gauw gemaakt. Mime was een goede tussenoplossing. Het beeldende, de beweging en niet te veel hoeven praten.'

Maar wat is er tegen op praten? 'Zonder praten veel zeggen vind ik mooier.' Dat maakt interviews geven best lastig, erkent Breederveld. 'Ik zou liever iets makkelijker praten. Ik gaf daarom ook bijna nooit interviews. Ik had een keer een radio-interview toen we met Carver *Café Lehmitz* maakten, dat vond ik nogal moeilijk. De interviewer was nogal bot. Hij vroeg: "Waar gaat het stuk over?" Ik antwoordde: "Over mensen die de hele dag in een café hangen", waarop hij zei: "Oh. En denk je hiermee de mensen naar het theater te

krijgen?” Ik wist werkelijk niet hoe ik daarop moest reageren.’

Ondanks dat ongelukkige interview werd die voorstelling legendarisch. Met het bewegingsstuk, gebaseerd op de foto's die de Zweedse fotograaf Anders Petersen maakte van het leven in een Hamburgs havencafé, was Carvers naam gevestigd. Het gezelschap waarmee de oude kern van Carrousel een doorstart had gemaakt, werd de grondlegger van wat inmiddels 'nieuwe mime' wordt genoemd. Een groep als Bombie beschouwt zich nog steeds schatplichtig aan Carver, dat volgens sommigen sinds een paar jaar op halve kracht werkt. Want zo is het toch? Leny Breederveld en René van 't Hof doen meer buitenshuis, terwijl Beppie Melissen op de winkel past?

Dat blijkt een groot misverstand. 'René en ik zijn officieel al vier jaar weg bij Carver. Ik ben weggegaan omdat het genoeg was. Ik had behoefte aan nieuwe ingangen, andersoortige stukken en nieuwe mensen.' Lastig na bijna dertig jaar samenwerken, maar misschien werd het ook wel eens tijd? 'We kregen een soort vaste rolverdeling. Niet alleen op toneel, maar ook persoonlijk. Dat doorbreek je niet als je bij elkaar blijft. Ik ben blij dat ik ben weggegaan.

'Ik zag mezelf nooit als toneelactrice, maar na mijn vertrek bij Carver speelde ik allerlei rollen in toneelstukken. Daar ging het vooral om tekst en ook nog eens om teksten van anderen. Dat is me tot nu toe goed bevallen en voorlopig ga ik daar nog wel mee door. Ik voel me nu een stuk zekerder met tekst.' Ze speelde onder meer in *Brak* van Mugmetdegoudentand, *Nu even wel* van Maria Goos, *Weg* van Kees Prins, *Het wijde land* van De Theatercompagnie en *Bloedband* bij Orkater. Allemaal rollen waarbij ze meer moest doen dan betekenisvol kijken en zwijgen. Terwijl ze dat zo goed kan: een blik of een zucht kan bij Breederveld alles zeggen. 'Maar dat kan toch alsnog.'

Hoe beviel het werken met Theu Boermans? Van hem is immers bekend dat hij zijn acteurs alles voorzegt. 'Het was leuk om dat een keer mee te maken. Elk seizoen lijkt me zoiets veel, maar hij had soms wel gelijk. De kunst is om je de tekst dan alsnog eigen te maken. Ik heb veel geleerd van de acteurs die daarmee goed konden omgaan.'

Kale taal

Breederveld ontving onlangs terecht een nominatie voor haar rol van dementerende moeder in *Bloedband*, een verder wat moeizaam stuk. Het was wel erg veel mannelijk schuldgevoel jegens dochters, echtgenotes, kinderen en ouders wat de klok sloeg. Ik typeerde het als 'midlifecrisistheater'. Daar kan Breederveld zich wel enigszins in vinden. 'De teksten waren misschien wat eenduidig, maar in combinatie met muziek, beeld en beweging vond ik het toch een geslaagde voorstelling. Ik kon daarin met veel plezier een mooie rol spelen.'

Breederveld is behoorlijk kritisch op de voorstellingen waarin zij speelt. 'Ik vind maar weinig voorstellingen echt goed. Drie Carver-producties springen er voor mij uit: *Ex*, *Fred* en *Café Lehmitz*. Ook onze laatste voorstelling *Zuur* was erg goed. Maar van andere voorstellingen dacht ik soms: "Tja".'

Breedervelds wens is om ooit een eigen voorstelling te spelen, maar eerst gaat ze volgend jaar met Jakop Ahlbom aan het werk. 'Het stuk heet *De architect*. Aat Ceelen en ik spelen een ouder echtpaar, Jakop regisseert het. Hij had een idee over zijn grootouders en Marijke Schermer heeft daar een ontzettend goede tekst bij geschreven. *De architect* krijgt meer tekst dan *Vielfalt*, zijn vorige voorstelling, maar het beeldende blijft belangrijk.'

Ahlbom is een van de makers die tot bloei konden komen in het kielzog van Carver. Hoe is het om met een

maker aan de slag te gaan die tot 'de jonkies' mag worden gerekend? 'Ik vind het even leuk om met jonge als oude theatermakers te werken.'

En dan lonkt er in de verte, ooit, iets met een tekst van Beckett. Ze wil er nog niet te veel over kwijt, maar het blijkt wel een hartenwens te zijn om iets te gaan doen met de absurdist van de twintigste eeuw. Dat doet ze liever dan bijvoorbeeld met Shakespeare. 'Die taal vind ik te mooi. Ik hou meer van "kale" taal, zoals Alex van Warmerdam schrijft. Dat herken ik ook in Beckett.'

Hoe ziet Breederveld, met haar bescheiden, wat stille natuur, het voor zich om straks op dat Gala van het Nederlandse toneel een Colombina in ontvangst te nemen? Is ze blij met de nominatie? 'Ik ben er heel erg blij mee, maar ik was ook verbaasd. Ik kreeg vorig jaar al de Johan Kaartprijs, dus ik dacht: ik heb al een prijs.' Ze lacht. 'Maar als ik hem krijg, heb ik nog wel een plekje op mijn dressoir.'